

De kunst van klassenmanagement

Waarom heeft de ene leraar de klas aan zijn of haar lippen hangen, terwijl bij de ander de lessen regelmatig ontaarden in een verveelde puinhoop? Vaak is klassenmanagement de crux. Tom Adams promoveerde medio september op de vraag hoe aankomende leraren dat onder de knie krijgen, onder auspiciën van Perry den Brok hoogleraar Educatie- en Leerwetenschappen.

Klassenmanagement is de verzamelterm voor alles wat docenten doen om een productieve leeromgeving neer te zetten. Adams interesse in het onderliggende leerproces had zowel een wetenschappelijke drijfveer ('er bestond nog weinig kennis over') als een praktische: als docent-onderzoeker aan de Fontys Lera-

'De korte onderonsjes met collega's zijn ontzettend belangrijk'

renopleiding in Tilburg merkte hij dat startende leraren vaak moeite hebben met klassenmanagement. 'Zeker gezien het oplopende lerarentekort en de grote uitval onder beginnende leraren – 30 procent verlaat binnen vijf jaar het onderwijs – is het de moeite waard te achterhalen hoe het leerproces beter kan', stelt hij. Volgens de theorie beslaat klassenmanagement

vijf aspecten, legt Adams uit. 'Dat klinkt best overzichtelijk, maar door de dynamiek in de klas is het de praktijk veel weerbarstiger. De verschillende aspecten van klassenmanagement werken namelijk voortdurend op elkaar in: je ordening van de lesstof, je relatie met de leerlingen, de kwaliteit van je lesmateriaal, je eigen houding: noem maar op.'

Leerwerkplan

Adams onderzocht hoe klassenmanagement is opgenomen in het curriculum van de lerarenopleidingen, zowel wat betreft de geboden theoretische context als de meer praktijkgerichte vaardigheden, bijvoorbeeld tijdens de praktijkstages. Ook reconstrueerde hij de leerprocessen van 24 aanstaande leraren op het gebied van klassenmanagement. Daarin vond hij verschillende leerpatronen: kennisgericht, feedbackgericht, inspiratiegericht en praktijkgericht.

Met die inzichten ontwikkelde hij een interventie die het leerproces nadrukkelijker structureerde, in de vorm van soort 'leerwerkplan' voor tijdens de afrondende stage van de aankomende leraren. Die bood de keuze uit verschillende opties, zoals lesobservaties en gesprekken, formeel of informeel. Negen leraren in spe participeerden hierin. De participanten beoordeelden de interventie als effectief: de gestructureerde aanpak hielp ze om

het geleerde explicieter te maken in termen van kennis en vaardigheden. Ze leerden bijvoorbeeld meer over (non-verbaal) gedrag, 'omschakelmomenten' tijdens de lessen en de interactie tussen leraar en leerlingen. Ze rapporteerden daardoor gerichter om te gaan met oogcontact, stemgebruik en handgebaren, met tot gevolg dat ze rustiger, zelfverzekerder en vriendelijker voor de klas stonden. Adams onderzocht ook de percepties van hun leerlingen, maar vond daarin geen statistisch significante verschillen.

Informele momenten

Gevraagd naar het belangrijkste inzicht van zijn onderzoek wijst Adams op de identificatie van de verschillende onderdelen van het leerproces van de leraren in spe. 'Niet alleen de theorie of de formele evaluatiemomenten tijdens praktijkstages blijken van belang, maar zeker ook de korte onderonsjes met collega's: het informele leren. Die gesprekken zijn ontzettend belangrijk. Ook al duren ze maar een paar minuutjes: er kan hele rijke kennis tussen zitten. Hij nuanceert: 'Het is misschien geen inzicht waarmee ik op korte termijn een Nobelprijs win, maar de realisatie dat informele, betekenisvolle ervaringen óók leren is, blijkt aankomende leraren houvast en geruststelling te bieden.' ME

Illustratie Shutterstock